

Samopostajenje, a dale?

Nadobo bě ideja Serbskeho sejma w mnohich rozmołwach. Po zasaklym wobaranju zahaji so srjedź lěta 2016 wěcowna diskusija, nažel z wuwzaćom zarjada Domowiny a jeho wotrjadow. Što bě so stało?

Sprěnja, wulke změny trjebaja kritisku masu a wěsty čas, jeli njekrawnje wotběža. Wutworjenje Serbskeho sejma zarjaduje so do měrných historiskich změnow w Europje, kotraž so 1989/ 1990 započachu, měrjo so na demokratiju, runoprawosć a samopostajenje. Po tysacletnych stawiznach małego ludu wosrjedź wulkeho skici nětko duch časa Serbam možnost, založić z ludom wolene zastupnistwo. To je wulki krok, kotrehož wuznam sej nic runjewon kóždy hnydom njewotkryje. Zdruha, iniciatiwu za sejm nastorčichu wobrotni Serbja z historiskim rozumom. Serbja z hinašim zaznaćom položnja Serbstwa njemějachu a někotři hišće nimaja sejm za trěbny. 2016 přizamknymu so iniciatiwje dalši dalokowidni mlódši Serbja, kotřiž su doma we Łužicy a w swěće jara hibićiwi. Z nimi zdoby sej iniciatiwa nowe impulsy. Střeća, medije su derje rozprawjeli. Němska zjawnosć započina Serbow spóznać jako awtochtomy lud, kotryž hižo dawno we Łužicy sydleše, prjedy hač so Frankojo před tysac lětami na nich walichu. Poněčim so rozumi, zo su Serbja we Łužicy doma kaž Indianojo w Americje, nic mjenšina wulkeho luda z domiznu druhdže. Čehodla njesměli woni swój sejm měć, zo bychy wo swóych naležnosćach wuradźowali a je z jednym hłosom na wotpowědnej runinje zastupowali?

Koncepcija Serbskeho sejma dawno předleži. Eksistujetej tež kubłanski a financny koncept. Rada starostow zaběra so z přihotami wólbow a džěławosće sejma. Program wopřijima hajeje serbskeje kultury a škit sydlenkeho ruma. Lisćina nadawkow za wobchowanje a skrućenje Serbstwa je dołha. Sejm budže so jim wěnować z parlamentariskej awtoritu a mjezynarodnej podpěru. Runoprawosć małych ludow je tema w Europje. Přez

Łužisku aliancu je iniciatiwa za Serbski sejm zakorjenjena w stronje European Free Alliance (EFA), w kotrež so małe europske ludy wzajomnje prócuja wo samopostajenje. Džěławosć sejma měri so přenjozradnje na prawa a zajimy Serbow jako awtochtomy lud.

Ale, móže tole hladajo na položenje swěta wšitko być, njedyrbja Serbja jako lud tež přinošować k rozrisanju problemow časa, dalšeje swójskeje eksistencije

a Łužicy? Ze sejmom změja woni instrument, rozjimać serbske přinoški ze šersim horicontom, wužiwać specifiske kmanosće a nazhonjenja Serbow. Mjez nimi stejitej dwurěčnosć a socialna zwjazanosć, wobě wokomiknje snadź nic w najlěpšim stawje. Na tym dyrbi so tuž džětać tež potenciala Serbow za wobdzělenje na rozestajenje z globalnymi problemami dla, kaž z wliwom neoliberalneho hospodarstwa na wottwar socialneho zawěšćenja, z rozkoru mjez ludami a rozšćepjenjom towaršnosćow atd. Serbja njebudu tola jako lud z kmanosćemi zboka stać, hdyž móža při rozrisanju wulkich problemow časa wužitni być!

Mnohim Serbam drje njeje tak prawje wědome, kajki potencial chowa zamóžnosć, so dorozumjeć w dwěmaj wšědnje nałożowanymaj rěčomaj. Rěče špiheluja swět, kóždy po swojej kulturje. A dokelž

njeje swětozapřijeće kulturow jenake, zaznawa dwurěčny čłowjek šersji wurězk woprawdźitosće. Je wotewrjeniši za kulturne wšelakosće a druhe rěče. Nawuknje dalje rěče w pozdžišim žiwjenju lošo a plaći jako duchownje hibićiwi džak stajnemu wobchadženju z dwěmaj kulturomaj a rěčomaj. Kajki to dobytk! Dwurěčnosć wukmanja Serbow jako mostytwarcow mjez kulturami. Wona tuž njeje jenož tema w zwisku z hajejom serbsčiny za rěčny wobchad w domiznje, ale tež potencial za dorozumjenje mjez ludami w globalizowanym swěće. Moderne komunikaciske srědky zmóžnjaja swětadaloki akciski radius, tež z Łužicy. Sejm podpěruje zawěsće zapřijeće Serbow do mjezynarodnych projektow ze socialnymi a hospodarskimi temami. Snano jednoho dnja sam tajke nastorči, zepěrajo so na serbske kmanosće.

Stawizny wuhotowachu Serbow ze slynej socialnej kompetencije. Bjez kruteje socialneje zwjazanosće njeby mały lud we wulkim ani tysac lět wobstał. W zaštych lětdžesatkach drje je socialna zwjazanosć popušćila, zasadnje pak je kručje w serbskej towaršnosći zakorjenjena a čaka na wožiwjenje. Pod wohroženjom steja Serbja hromadže. Džensniše wohroženje pak je falšne, skutkuje znutička towaršnosće. Wuspěch modernych industrijowych stawow zepěra so na sebzejajimowanosći jako čeridło wičneho hospodarstwa. Tole zestabja socialnu zwjazanosć a wuskutkuje so na žiwjensku kwalitu hač k wobmjezowanju wočakowanych strowych žiwjenskich lět. Wozrodzić krutu socialnu zwjazanosć jako kmanosć serbskeje towaršnosće, to dyrbať być wažny nadawk sejma, tež pod aspektom serbskeho modela za rozrisanje socialnych problemow w globalizowanym swěće.

Mały lud swět njepřeměni, móže pak modele za trěbne přeměnenja poskićeć. Tajkich hižo je. Sejm změje to zawěsće w swóych myslach. Je načasu Serbow z muzeja wuwjesć a jim aktiwnu rólu na džensnišim a wjetšim jewišću dowěrić jako towaršnosć z čłowjeskim wobličom a čerstwymi idejami.

■ Klaus Thielmann